

ПОСЛОВНО ПРАВО/
ПРИВРЕДНО ПРАВО СА
ОСНОВАМА МЕЂ.
ПРИВРЕДНОГ ПРАВА

7. недеља

проф. др Милан Бјелић

НАПОМЕНА

Поштоване колеге,

Приложена презентација обухвата материјал предвиђен за **предавања за 7. радну недељу/седмицу**.

Овај материјал је само оријентациони подсетник као помоћ за изучавање материје из предмета Пословно право/Привредно право са основама међ. прив. права уз коришћење уџбеника Привредно право са практикумом (С. Вучичевић, М. Бјелић - издање БАПУСС - 2021), као и остале уџбеничке и др. литературе која вам је преопручена на уводном предавању.

проф. др Милан Бјелић

УГОВОРИ РОБНОГ (ПРАВНОГ) ПРОМЕТА

- привр. друштва, имаоци радњи и др. појединци који у виду регистрованога занимања обављају неку привредну делатност - закључују у обављању делатности или су у вези са тим делатностима

- Закон о облигационим односима (1978.) - више од **две трећине** законских одредаба (од 1109 чланова) односи на уговоре
- именовани уговори (чл. 454-1098. 300)

Извори права : закони, стандарди, узансе, унифицирана правила на међународном нивоу, обичаји и сл.

Диспозитивност - воља уговорних страна;

- Не сме - супротан јавном реду, правном поретку и моралу

Врсте уговора

Именовани уговори - законом посебно регулисани, диспозитивним и малим бројем императивних прописа

- Чести - (нпр. продаја, зајам, закуп и сл.)

- преко 50 именованих уговора у трг. пр. пракси

Неименовани уговори - нису посебно законом регулисани
нити имају посебан назив

Ређе присутни, садрже елементе неких имен. уговора (нпр. франшизинг)

Учесталост закључења - законско регулисање - именовани (нпр. Уговор о делу)

ФОРМАЛНИ УГОВОРИ

законска форма (заштита
општих и јавних интереса –
закон)

уговорена форма (појед.
интереси или воља уг.
странака)

- **Конститутивна форма** (тзв. forma ad solemnitatem) - уговор **не производи правна дејства** уколико није закључен у одређеној форми - уједно има и доказни карактер
- Нпр. писана форма

■ ИСКЛЈУЧИВО доказна
форма (тзв. forma ad
probationem) - олакшава
утврђивање постојања
сагласне воље уг. страна
(постојање самог уговора
или његове конкретне
садржине)

■ Неформални (консенсуални) уговори

није потребно испуњење

одређене форме - доминирају

консенсуални (неформални)

уговори ;

- Реални уговор – продаја-
реализује се предајом ствари

Једнострано **обавезни**
уговори - ретки у правном
промету

Двострано **обавезни** **уговори** -
(купац-дужник исплата цене,
поверилац предаја ствари:
продавац-поверилац за исплату
цене, дужник у погледу предаје
ствари (раскид, *laesio enormis*)

Теретни уговори – 2-страно

обавезни уговори су

истовремено и теретни

-еквивалентност узајамних

давања

- У ПП-претпоставка да су

уговори, теретни, осим ако

није изричито другачије

уговорено

Доброчини уговори једна уг. страна не даје никакву накнаду за користи које добија од друге стране

- Доброчини уговори се могу лакше раскинути или поништити него теретни

КОМУТАТИВНИ УГОВОРИ

- У тренутку закључења познати износи престаџија (обавеза)
- По правилу теретни уговори
- Могу и 1-стр. обавезни
- Могуће поништавање (laesio enormis)

АЛЕАТОРНИ УГОВОРИ

-у моменту њиховог закључења, није познато која ће уговорна страна и у ком обиму имати обавезе, а која ће стећи одређена права

- будући неизвестан догађај

- - по природи (на пример: уговор о осигурању)
- - неки због услова под којима су закључени (на пример: продаја будућег рода грозђа)

Тренутни (краткотрајни)
уговори-обавеза се састоји из акта
чињења или пропуштања,
једнократно

Трајни (дугорочни) уговори-
извршење обавеза траје извесно
време и оно се, по правилу, састоји
из више аката чињења или
пропуштања - одређено или
неодређено време

Једноставни (прости) уговори-за
садржина и елементи
карактеристични за један одређени
тип уговора

Мешовити (сложени) уговори-
садржина-елементи 2 или више
једноставних уговора-комбинацијом
ел. више имен. уговора, настају нови
неименовани уговори (нпр.
франшизинг)

УГОВОРИ ПО ПРИСТУПУ

- општа понуда (друга само приступа тако учињеној понуди, без могућности модификације уговорних услова)
- не претходи преговарање (само потписује оно што се у општој и, по правилу, сталној понуди нуди)

АКЦЕСОРНИ УГОВОРИ

- зависи од неког **другог уговора**
- самостални уговор који иначе производи прав. дејства и без акцесорног уговора
- дели правну судбину самосталног уговора
- уговор о јемству

Претходни уговори само
обавеза да ће се закључити
други главни уговор

Главни уговори –
предуговором се преузима
обавеза накнадног закључења
главног уговора и у коме су
одређени битни елементи
главног уговора

ЗАКЉУЧИВАЊЕ УГОВОРА

-уговорне стране сагласне о битним састојцима уговора

Општи услови: способност уговарања; сагласност воља; предмет; каузу и форму уговора

Посебни услови- сваки конкретни уговор посебно

- битни елементи без којих конкретни уговор не може да настане

Способност уговарања – посл. способност – да сопственим радњама или изјавама воље стиче права и преузима обавезе

Апсолутну неспособност – не могу уопште да закључују уговоре (до 14 година и лица лишена пословне способности)

Релативну неспособност – могу да закључују само неке уговоре (ОПС)

Сагласност

(подударност
стране о
обавезама)

воља

воља две
правима и

- **Преговори** не обавезују и
свака страна их може
прекинути кад год хоће
(накнада штете - без намере
да се уговор закључи)

Понуда- једностранна изјава воље, предлог за закључење уговора - садржи све битне састојке уговора

-закључен када понудилац прими изјаву понуђеног да прихвата понуду

Предмет уговора - нека ствар или нека радња - могућ, допуштен, одређен, односно одредив (у супротном, уговор је ништав)

- одредив-садржи податке помоћу којих се може одредити или су стране оставиле трећем лицу да га одреди

Кауза (основ-циљ) уговора -
разлози, циљеви који се желе
постићи закључењем уговора

- недопуштен ако је противан
принудним прописима, јавном
поретку или добрим обичајима

Дејство уговора

- у начелу само између уговорних страна (изузетно на трећа лица)
- "закон за странке" – одговорност за неиспуњење обавеза
- **евикција** код уговора о продаји (чл. 508-515. ЗОО) општа правила примењују на све теретне уговоре

Престанак уговора

- **услед ништавности**-
престају поништавањем у
случајевима кад је разлог
(узрок) поништења
постојао још у моменту
закључења уговора

■ Апсолутно ништави уговори

(независно од воље уг. страна –
угрожен **ЈАВНИ** интерес)

■ као да нису ни закључени; предмет
обавезе немогућ, недопуштен,
неодређен или неодредив;

■ потпуно пословно неспособно лице;

■ привидни (симуловани) уговори;
зеленашки

■ ex tunc – од настанка

Релативно ништави(рушљиви)-

ограничено пословно способна лица;

- претња, принуда или заблуда (тзв. мане воље) и прекомерно оштећење

-повређен **ПОЈЕДИНАЧНИ** интерес

-Одлука суда о поништењу рушљивог уговора има конститутивно дејство (**ex nunc**) – од сада

Субјективни рок - 1 година,
објективни рок 3 године од дана закључења таквог уговора

РАСКИД УГОВОРА

- услед воље обе или само једне уг. стране из разлога који су законом предвиђени, а који су настали после закључења уговора
- Споразумни (двострани) или једностранни

Раскид уговора због неиспуњења

- једна уг. страна стиче право на раскид због потпуног или делимичног неизвршења обавеза друге стране (нису извршене на начин и у обиму предвиђеним уговором)

- једнострана или двострана
реституција

Престанак уговора услед немогућности испуњења

- једнострано обавезни уговор - услед више силе, а обавеза се односи на индивидуално одређену и незаменљиву ствар - та обавеза престаје да постоји
- ако је генерички одређена ствар, уговорна обавеза се не гаси, а ризик њене пропасти сноси власник ствари

Престанак уговора услед смрти уговорника

-настављају правна дејства према наследницима (изузетак личне карактеристике и својства једне или обе уговорне стране -тзв. уговори *intuitu personae*), престају смрћу једне или обе уговорне стране

Престанак делује за убудуће (*ex nunc*)

УГОВОР О ПРОДАЈИ РОБЕ

- Продавац - на купца пренесе право својине на продатој ствари (или праву)
- Купац - плати цену и преузме ствар (или право)
- продавац мора бити привредни субјект (продаја регистрована делатност)

Састојци уг. о продаји:

- угов. стране
- робе – врста, количина, стање
- цену, датум, рок, место и начин испоруке
- доспелост и начин плаћања
- превоз робе, рок отпреме, средства превоза, обавештење о отпреми робе

- -осигурање, прелаз ризика
- -утврђивање квалитета и квантитета
- -амбалажа, порез и таксе, накнада штете
- -могућност раскида уговора
- судска надлежност

Правна природа уг. о продаји је
**именовани, двострано
обавезујући, теретан уговор**

- **неформалан уговор** - писана
форма (само оброчно плаћ. и
продаја непокретности)

Пренос права својине - купац пријем
робе

- испорука робе посебан уговорни
састојак

Предмет и садржина уговора

Роба - покретна ствар, а изузетно продаја непокретности (искључиво ствар у промету)

- мора да постоји у моменту продаје, а изузетно будућа ствар

- по врсти, количини и квалитету

Продаја **по узорку или моделу** –

- предмет уникат - детаљан опис са свим специфичним карактеристикама

Цена и начин плаћања

– у **новцу** (у супротном трампа)

Озбиљна, правична, одређена или одредива, уговорена, промењива (могућност уговарања клизне скале) или фиксна

Рок и место плаћања утврђује се уговором

Куповина на кредит-плаћање камате

БЕЗГОТОВИНСКА ПЛАЋАЊА

- **ЦЕСИЈА**-пренос потраживања – законска (ex lege) или *судска* и добровољна
- Поверилац (**цедент**) преноси на 3. лице (**цесионар**) уговором своја потраживања према дужнику (**цесус**)
- Није потребан пристанак дужника
- Није дозвољена ако је уговором дужника и повериоца искључена или услов. пристанком дужника

упутилац
(асигнант)

упућеник
(асигнат)

прималац
упута
(асигнатар)

овл. да
прими

■ **АСИГНАЦИЈА**-упутилац (асигнант) овл. др. лице **упућеника** (асигнат) да за његов рачун изврши одређену обавезу према 3. лицу, **примаоцу упута** (асигнатар), а њега овл. да извршење прими у своје име (застара 1.год. није дужан да прихвати)

■ **КОМПЕНЗАЦИЈА** (пребијање) – потраживања у новцу и оба доспела; у целости или делимично

Обавезе продавца – испорука робе

Предаја ствари у својину (предаја у државину и прелазак ризика)

Рокови, место и начин испоруке

одређују се уговором-може да буде уговорена и хитна испорука

Сукцесивне испоруке-у једнаким размацама средином и крајем месеца ако није друкчије уговорено

- Заштита од **евикције**
- Регулисан ЗОО, Законом о трговини
- Општим узансама за промет робе из 1954.
- Посебним узансама о промету робе на мало и пословним обичајима

УГОВОР О КОМИСИОНУ

- **Комисионар** – у своје име и **за рачун комитента** закључи прив. уговор, а налогодавац (**КОМИТЕНТ**) плаћа накнаду – провизију
- - двостранообавезујући, именовани, неформални, , комутативни, теретни
- **Intuitu persone** – личне особине

- **Интерни однос**- комисионар и комитент закљ. уговора
- **Екстерни** – комисионар и 3. лице (Комисионар у своје име закљ. угов. са 3. лицем за извршење посла за комитента)
- **Завршни**- комитент и 3. лице, комисионар уступио комитенту своја права према 3. лицу (ако наплати комисионар нема зав. одн.)

- **Битни састојци** - **послови** које комисионар обавља (1 или више)
- **Провизија** може да буде и накнадно одређена
- -прецизно одређени послови – најчешће продаја или куповина, али може било који угов. у привреди

Врсте комисиона

- Обични комисион (савестан избор 3. лица)
- Комисион "star del credere" (гаранције комисионара)
- Продајни комисион
- Куповни комисион
- Комисион у транспорту (уговор о превозу са превозиоцем – посебан уговор о шпедицији)

- Обавезе **комисионара** да: - обави уговорени посао
- изврши чинидбу
- придржава се налога комитента (тражи сагласност за одступање од налога)
- чува робу коју купује или продаје, осигура робу (ако је уговорено)
- чува интересе и полаже рачуне комитенту и преноси сва потраживања и права према 3. лицу

- Обавезе **КОМИТЕНТА** да:
омогући комисионару да обави одређени посао (предајом ствари, обавештавањем комисионара о свим околностима)
- плаћање провизије
- предујам трошкова ако је тако уговорено и др.

Правна регулатива

- 300
- ОУП заступничких орг., пословни обичаји
- Конвенција о заступању у међународној продаји робе (Женева 1983. – није ратификована у СРБ)

- Самосталан рад

- Уговор о трговинском заступању

- Уговор о посредовању

- Уговор о ускладиштењу робе